

בס"ד

הספר הוצב להבות שנשא

מז"ר הגה"צ ר' ראובן שך באני זצ"ל

על גיפו הגאון

מר בעל האור לציון זצוק"ל

בישיבת "קורי ירושלים"

בראשות מרן האש הישיבה

הגאון ר' יהודה כהן שליט"א

המוז התשנ"פ

הכרם אלו מאמינים את דברי

של מר"ר ראובן שלום בן כול שולמית שך באני זצ"א

בעמותת האלוקים שזכה והגיע למעלות שדיבר בהם

כאשר דוץ על גדל עמל ועומק עיונו בתורה, הנהגתו

ורב ברכותיו, אשר רבים ראו ישועות, ונתנו מרחק קודשני.

י"ל לקראת יום השלישים

ג' סיון התשנ"ז

לע"נ המהרה זצ"א

עורך כלשוננו של הרב זצ"ל - יתכן שינויים קלים ולא מוגה כדבעי

דבר המזל

כאנו להגיש לפני בני התורה תלמידים כבנים, את דברי התורה של מו"י חכם ר' ראובן זצ"ל בעת שנשא דרש ולימד את דרכו של שר התורה והוראה החסיד חכם בן ציון אבא שאול זצ"ל, כאשר יראו זכו יעשו וילמדו כי קרוב אליך הדבר מאוד, ללמוד את דרך החיים הנכונה, ומה היא הדבקות בתורה ופיראת האלוקים עד כלי ד', החל מלימוד תורה ועבודת המיוחדת לשם שמים, עד ההשגה ברוח הקודש ושכינה שורה עליך.

אבינו מו"י רבב ישראל זפרטיו נטע אותנו כאשר יטע אב את בנו, סולם מויצב ארצה וראשו מגיע השמימה, התמסר למען הדבקות התורה להעמיד דור של ח"י ע"י הכוונה והנהגה מוסר דרך ארץ, דאגנו לכל אחד קטן בגדול להדריך ולהעמיד אותו לדרך העולה בית אל. וזה סיני כולו בוער באש עד לב השמים, כאשר הוא עצמו גדול שבנקים גדול באמיתו של תורה, גדול ביראת אלוקים גדול בחסד גדול בהארת פנים לכל צעיר וכל עוסק בתורה, גדול בעבודת האלוקים עד כלי ד', גדול בשימוש חכמים ממוקן ארץ זית"א.

מו"ר העביר ומוסר את התורה מנתינתה מסיני לדרך צעיר חבא, קידש שם שמים בכל מעשיו ופעולותיו איזה דוגמה חיה, כי האדם גם יכול לעלות לדרגות נשגבות של גיליות ועמל התורה, ושמחה עצומה בעבודת האלוקים להיות שלם בתורה, שלם בטרתת הלב באמת, שלם בענוות, להמליך את הוולת המלך, ולקיים ואהבת לדעך כמנח - כמנח ממש.

זכינו וזלך עמנו האדם, אשר הרבין תורה בתלמידים ולימד אותם דרך לימוד התורה, אשר דברי התורה יהיו ערבים על למדיהם, וכל מונח התמדת שינון חובת טרתת הלב והמודות, בלימוד דרכי ההנהגה, ושמירה על קדושת וטהרת צעירי הצאן ללא חת, וזכה ודנוע לדרגות נשגבות אשר רבים נטעו מעצותיו וברכותיו, אשר רבים המעשים כיוצא, הן בדאגה לשלום ביתם של רבים, הן בברכת הבנים, ורוח קדשו אשר ידמה ממש לרבו חכם בן ציון, כמלאך בין אנשים. וזכה והתקיים בו מאמר הנגה ר' מאיר כל העוסק בתורה לשמה וזכה לדברים הרבה וזכי נקרא רע אהוב אהב את המקום משמה את המקום... את הבריות... ונהנינו ממנו עצמו ונחיות.

ענינו ראו ולא זר את דמות האדם השלם כאשר הלך בינו כמלאך בין אנשים דבק בדרכי הבורא ואבותיו ודרכי ולימד אותנו ללכת בדרך זו דרך העולה בית אל יכי קרוב אליך הדבר מאוד כפיך וכלבך לעשותו.

תלמידיו

הספד על חכם בן ציון אבא שאול זצוק"ל

כבוד ראש הישיבה שליט"א המרביץ תורה לעדרים, אשר שמו יוצא מסוף העולם ועד סופו, בכל מקום שמה של הישיבה הקדושה הנהדרת הנפלאה, התלמוד תורה, ישיבה קטנה, ישיבה גדולה, ברוך אלו קינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן הטועים. זכינו כאן לשבת בצל של תורה בצל של יראת שמים, הכל בה, יש תורה יש יראת שמים, יש מוסר, הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו. כבוד הרבנים הנפלאים אשר עושים מלאכתם נאמנה באמנה, ומרביצים תורה לעדרים כל אחד ואחד כפי קודשו, כפי כוחו. יה"ר מלפני ה' אלו קינו שבשמים שיפוצו מעינותיהם חוצה, ויזכו להרביץ הרבה הרבה תורה, הרבה יראת שמים, ובעיקר הנהגה, מוסריות אדירה, מה שצריכים ללנות את האדם מיזם היותו על פני האדמה עד יום שהוא עוזב את העולם הזה שהוא הולך למנוחות שאננות. האדם לעמל יולד זוהי עמלה של תורה, שנוכה להיות עמלים בתורה ודבקים ביראת שמים ומוסריות.

אנו כאן נאספנו לדבר דברי התעוררות, על ידי שנוכיר בהספד על מורנו הגדול הצדיק הנשגב שעשה מעשים גדולים ועצומים, הן בלימוד התורה ביראת שמים, הן במידות, הן בפלאות ברוח קודשו האדירה, עם הצנע לכת עם ה' אלו קין. אלה דברים אדירים שבאו לאדם אחד שקלט את כל הדברים העצומים ביחד, כמה וכמה אנשים צריכים למלאות את החסרון, שלזה עצה ולזה חבונה ולזה תורה, ולזה יראת שמים ולזה ברכה ולזה רוח הקודש ולזה כך וכן, עם המעשים הנפלאים שהיו כפי שאני אספר לכם סיפורים שהיו איתי ביחד תוך כדי הדברים, ואיך מגיעים למצבים כאלה, איך מגיעים למצבים של רוח הקודש, אם לא ע"י תורתנו הקדושה שהיא נותנת לנו את הכל, היא מקימה אותנו היא עושה אותנו היא נותנת לנו חיים, כמו שאנחנו אומרים 'ברוך אלו קינו שבראנו לכבודו וחיי עולם נטע בתוכנו', זה כמו נטיעה תלוי איך שעובדים עם הנטיעה הזו, עם עובדים מהתחלה כשה שורש קטן עם עובדים עם הנטיעה בצורה טובה שיוצעים איך להשקות את הנטיעה איך להברות, איך לגזוז, עם המידות הפלאות אז וחיי עולם נטע בתוכנו, אז יש כאן חיים עולמיים חיים ארוכים חיים אמיתיים, כל יהודי כל בן תורה כל אדם בעולם באשר הוא יהודי יכול להגיע למצבים נעלים, אם רק ידע להתחלה איך עובדים את עבודת האלוקים, איך עובדים במידות, איך עובדים ביראת שמים, ואיך עובדים בהנהגה, אם אתם זוכרים בשיעורים שכל הזמן דברתי אתכם על הנהגות על הנהגות מוסריות שהן קובעות בעיקרון את כל הדברים העיקריים של האדם עלי אדמות.

יום פטירתו של חכם בן ציון אבא שאול יצא השנה בשבת, ביום שקראנו שהקב"ה אומר למשה רבנו שיהא נאסף אל עמיו. רבות כשאנחנו מדברים על איש התורה על גדול הדור, אז הגמ' מזכירה מסכת שבת ג' מקומות משה שפיר קאמרת, ז"ל לגדול הדור יש כאן בחינה של משה רבנו, משה שפיר קאמרת, שמדברים על דברי תורה ויראת שמים, גדול הדור יש לו בחינה של

בעוון ביטול תורה, ואחד בעוון שנאת חנם.

רבות! התורה ואהבת חנם הם קשורים ביחד, לא יתכן שיהא תורה בלי ואהבת לרעך כמוך, ולא יתכן שיהא ואהבת לרעך כמוך בלי תורה, אלה שני הדברים חופפים ביחד, אלה שני הדברים קשורים ביחד, זה חוליה של שרשרת אדירה, שזה בלא זה לא יכול להיות קיים, אין הרבה זמן אני יכול להביא לכם המון ראיות איך שהדברים האלה קשורים ביחד. אבל אנחנו נתמקד ראיה של תורה ראיה של מידות.

כידוע לכם שתורה צריכים ללמוד בפה, זה אני אומר בחזרה בשמושל חכם בן ציון אבא שאול ז"ל, זה הלכה ודברת בם זה מצות עשה, כשהאדם לא מוציא בפה הוא לא מקיים מצות עשה דאורייתא. הוא היה אומר לנו, לא יודע אם לכולם בכ"א בודאי ואחרים שלי בסביבתי הוא היה אומר ששני חברים שלומדים ביחד, שאחד יפסוד את השני כדי לקיים את המצוה של ודברת בם, ז"א הדיבור הוא מעלתו גדולה, אין כמו הדיבור בעצם בכל שטחי החזרה, כמו שנביא הלאה עוד כמה דקות דוגמאות לדיבור שמוצאים בהבל של הפה שעליו העולם קיים, וע"י הדיבור.

ותכף אביא דוגמאות ואתחיל בפרשת השבוע שלנו פרשת מטות, מדובר שמה על נדרים וגזירות, שאשה נודדת והבעל מפר לה. בפסוק כתוב שאם הבעל הפר לה "ונסלח לה" הגמ' בגזיר בדף כג: אומרת, כשהיה מגיע ר' עקיבא לפסוק זה היה בוכה, היה מזדעזע, ר' עקיבא בוכה, על מה הוא בוכה, אומר ר"ע ומה זה שרצה לאכול בשר חזיר ועלה ביזו בשר טלה הוא צריך כפרה, זה שרצה לאכול בשר חזיר ואכל בשר חזיר איזה מין כפרה הוא צריך. רבותי, ר' עקיבא מגיע לפסוק שאיננו שייך אליו לכאורה, הוא בוכה, וכי"ר עבר על נדר, עבר על גזירות, עבר על איזה עבדת מסוימת, ר"ע מזדעזע על עבודת האלוקים, איך עובדים את עבודת האלוקים.

במי זה מדובר, על איזה אדם זה מדובר, זה מדובר על ר"ע, שבשעה שהלך לבקר את ר"א בן הורקנוס באותו שעה היו כל חכמי ישראל שמה, כולם בוכים ור"ע צוחק ר"ע הוא לא מזדעזע. יושב שמה אדם שלימד אותו תורה היה איתו ביחד גר אותו ביחד, הם בוכים, ר"ע צוחק, שואל אותו ר"א מדוע אתה צוחק, עונה לו ר"ע כל הזמן הייתי חושב שאתה תקבל כל שורך בעולם הזה, עכשיו אני רואה שאתה תקבל שורך בעולם הבא. רבותי ר"ע לא מזדעזע, ר"ע יושב צוחק, הוא שמה, לא מצטער, מדוע? הוא יודע שר"א יקבל את שכרו מושלם בעולם הבא, הוא יודע את ההכלית, הוא אדם שצוחק, אבל הוא יודע מתי לצחוק.

אותו דבר הגמ' מזכירה בסוף מס' מכות (כד:) בשעה שר"ע חוכמים הלכו וראו את השועל יוצא במקום שאסור ליכנס שמה, ש' מות יומת' מי שיכנס שמה ולראות את השועלים, הם בבור"ע

ישבו אנשים בציון זקנים וזקנות בודאי תהיה הגאולה.

רבות! הוא רואה את החורבן בעיניים הוא צוחק והוא יודע שתהיה הגאולה. כשהוא מסתכל על פרשת לאאורה קסנה שאשה נדרה בגזיר סה"כ נדרה בגזיר והיא עברה על הנדר, מה יש, לא הוא נדר, לא הוא עבר, לא הוא עשה, רבות! יש הבדל אם אדם מסתכל על העולם הזה או על העולם הבא, כשאנחנו נסתכל על העולם הבא, צוחקים, לא משנה שהאדם הוא חולה, הוא יכול להיות חולה, אבל הוא יודע שהוא צריך למעלה בצורה בסוחרה, הוא יודע שהוא חולך בסוחר מקבל את השכר הסוב, הוא עולה למעלה נקי וחלק בלי שום בעיות. אבל כשהוא מתרגש, איזי ואביו לנו, האשה שנדרה בגזיר, עברה על נדר, על מה היא עברה, היא הוציאה מילים בפה סה"כ דיבור, אין לדיבור לאאורה כלום. מה היא עשתה? היא עשתה, אבל מה יהיה בעולם הבא, "ונסלח לה", צריכים להגיע למצב של סליחה, צריכים להגיע למצב של חרטת.

זוהי ההסתכלות של כל אדם באנושות, ביהדות שלנו, איך מסתכלים על החיים, האם מסתכלים על החיים העולם הזה או מתסתכלים על העולם הבא. התנא מלמד אותנו רבותי, ההסתכלות היא העולם הבא. ההסתכלות אמיתית היא לעולם שכולו ארון, הסתכלות אמיתית היא לעשות רצונו יתברך שמו, זוהי הסתכלות של כל בן תורה אמיתי, לא צריכים לפחד ממשגיח ולא מראשי ישיבה, ולא משום אדם, יש יראת הרוממות, כן יש יראת הרוממות 'את ה' אלוהיך תירא', לרבות ת"ח, אבל זה רוממות, העבודה צריכה להיות עצמית, העבודה צריכה להיות צריכה להיות עצמית, צריכה להיות אמיתית, לפחד מהקדוש ב"ה, לפחד מהמשיגה - רוממות, אהבה, שמחה, עבודה, לעשות את העבודה האמיתית עם אהבה אמיתית, יראת חטא פוחדים מחטא.

רבות! כשחכם בן ציון חלה את חוליו השני, ז"א הוא חלה לפני' שנה בערך או לא' שנה עם התקפת לב ראשונה, ולפני' שנה בערך הוא קיבל את השתף דם במות, היה לו פחד ורצון איך לקרב את העבודה, כשבאתי אליז בפעם הראשונה לבית החולים, אני הלכתי להתעלף נגיד את האמת, מדוע, בזמנו מי שהיה מקבל התקפת לב, היו מכניסים אותו למכשירים וחוסים ועוד חוסים ועוד, אני חשבת שיעוד רגע אנחנו חולכים לעולם הבא, אני יושב איתו ביחד, לבד אני נמצא אתו, אומר לי חכם ראובן תעשה לי חסד, אמרתי לו חכם בן ציון מה השאלה, בשביל אני נמצא פה, מה חסד, אנו חייבים לך הכל, אומר לי... אמרתי לו נשמע מה אתה רוצה חכם, חקת את המיטה שלי קרובה לחלון, לא ברכתי ברכת לבנה, אני אומר לו אני מפחד לקחת אותך. אולי אסור שהחשמל לא יזוז, חכם ראובן תעשה לי חסד תקח אותי. באיזה שאיפה לקיים ברכת לבנה. אנחנו לא מבינים את ערכם של מצוות אנחנו לא יודעים כמה מעלתם של מצוות, אבל הוא רוצה לברך ברכת לבנה, לקחתי אותו לברכת לבנה. אדם שנמצא בן חיים, זה לא התקפת לב, זה נורא, היה שמח מאושר על מה, מיליון דולר הרזיה, עשרה מיליון דולר הרזיה, הוא

שממים הוא איש צדיק.

הרויח ברכת לבנה, הוא הרויח עשיית מצות, הוא שמח, הוא צוחק, הוא עושה מצות, הוא ירא

אם יחיה או לא יחיה, הוא זכה לחיות, היו תפילות היו הכל מתפללים עליו.

רבות! ח' בחינת משה, כשהוא קיבל את השתף דם הוא עשה אתמה שיתורו למשה נבול

האנשים צלצלו ושאלו ועשו, הוא לא כרע תחת משה של העם, הוא כרע תחת העצמות שנתן

לאנשים, הוא כרע תחת הרחמנות שהוא ריחם על האנשים, כשהסלפון היה מצלצל היינו

צריכים ללכת, אני אומר לו הוא רוצה לענות מה השעה אנחנו רוצים ללכת, סוגרים, מצלצל

פעם שניה, סוגרים, מצלצל, סוגרים, מצלצל, טוב אנחנו רוצים ללכת, אני אומר לו חכם בן ציון,

אדוני, כבודי, יותר לא עונים לסלפון, אומר לי מה, חכם ראובן מוה, ואולי שמא יש אחד נמצא

בצרה, איך יתכן שלא אענה לו, אני אומר לו טוב, אני מרים את הסלפון אם זה סלפון שזה לא

כ"כ נורא, אתה ירדת את המדרגות, גמרנו, הוא אומר לי מה אתה לא חשש מגול, אדם מצלצל

צריך אותי, אתה אומר לו דבר כזה, איך אפשר ח"ו. לא יכולים ללכת, כל דקה סלפון, כל דקה

עצת, איש של הכלל, אבל כשבאתי ליפגש איתו חזרה, היתה פגישה מאוד נרגשת, הוא באותו

רגע לא דיבר איתי על המוות, רק איך התפללו, אני אומר לו אתה יודע טוב ברוך השם התפללנו

ועשינו תפילה, אומר לי התפללו ברוך השם, התפילה, התפילה! למחרת בבוקר אני כבר

תפילה, מתפללים, לא יודעים איך מתפללים. התפילה, התפילה! למחרת בבוקר אני כבר

הייתי איתו כל יום, כל הזמן הייתי איתו, הייתי מגיע מהבוקר אחרי תפילת שחרית וכל הזמן

איתו ביחד, הוא אומר לי חכם ראובן, אני רוצה לומר לך אל תחשוב שאני פחדתי מהמוות, ואל

תחשוב שאני פוחד מהמוות, זה לא משנה לי שום דבר, לא עשר שנים יותר ולא עשר שנים

פחות, אז אני אומר לו ממנה אתה מפחד ברוך השם הכל בסדר... הוא אומר לי אני פחדתי איך

לעמוד לפני הקב"ה, איך אני יעמוד ומה אני יענה מזה אני פוחד. מחושבן על כל צעד,

מחושבן על כל פרק, ועוד דבר אני הייתי מצטער שאני מפסיד ללמוד תורה, שימו לב, תורה,

אני מפסיד ללמוד תורה, וזיכוי הרבים ללמד תלמידים, האנשים באים ח"ו לא מתכוון על

הרבים, אבל באים בשביל לפעמים ללמד לקבל משכורת. באים ללמד בשביל לזכות את

הרבים, הייתי אומר לו חכם בן ציון בושע על המשכורת שאתה מקבל, הייתי רואה את

המשכורת, היו מעבירים דרכי מהישיבה, בושע הייתי אומר לו, גם לחכם יהודה צדקה, היו

אומרים לי מי שמקבל פה לא מקבל שם, יותר טוב בלי כסף, תורה לומדים בלי כסף, לא

המחשבה לקבל משכורת, לא המחשבה לקבל כבוד, לעלות לדבר ולקבל כבוד, כל המחשבה היא לעשות רצוני יתברך, זוהי המטרה של האדם פה בעולם הזה, זוהי המטרה האמיתית החיים חולפים רבות! עובר שלושים ארבעים חמישים, הרבה פעמים אני מסתכל ורואה את העולם, ועומד תמה, אולי בגלל שאני גדלתי עם חכם בן ציון ואבא שלי ביחד, ועוד עומד תמה על אנשים על השאיפות שרוצים זה ורוצים זה, על עולם חולף על עולם שלא קיים, אין שום דבר, האדם לא לוקח אתו כלום, מה הוא לוקח אתו, תורה ותורה ותורה, ומצוות ומעשים טובים, זהו מה שהאדם לוקח אתו.

עכשיו נראה בדיוק מהתורה, מה ענין מילה של תורה, מה מעלתה של התורה, ואין לומדים תורה, אני אמרתי חלק מהדברים לתלמידים שלי בשיעור שלי, אבל אין דבר שישמעו עוד פעם, זה מחזק, אנחנו מתפללים גם ג' פעמים ביום, להתחזק ביראת שממים ומוסר זה העיקר.

רבות, אנחנו קראנו פרשת בלק, יש שמה ב' דברים נוראיים כמה שהייתו המידות וכמה כוחו של הדיבור, בלק רואה את עם ישראל יוצא מארץ מצרים, עם נרדף, העם שסבל שמה גלות, עבודה איזומה מהבוקר עד הערב, עובדים לא נותנים להם מנוחה, שוחטים את הילדים שלהם, רבות! ילד נולד לא ידוע מה שיהיה איתו, לא ידוע! לוקחים את הילדים לבנין, לשחיטה, למה לא עם נרדף, נורא ואיום עושה הקב"ה חסד רחמנות ומוציא אותם בזכות החסדים שעשו אחד עם השני כמבואר במדרשים, והשתחררנו קבלנו תורה, קבלנו ניסים, קבלנו הכל, רוצים ללכת עומד לך שם אדם אחד וקוצא לבלעם הרשע, להגיד מילה אחת ב"מ להגיד 'כלם', הוא רוצה בשניה אחת. רבות! להרוג עם שלם, עם שלם במילה, כמה היו שם שש מאות אלף אנשים גברים לבד מנשים וטף, הוא רוצה במילה, והוא יכול בכיכול, למה, הוא רוצה כסף וזהב, שחיתות המידות היא יכולה להעביר את האדם להרוג את כל האנשים, לא משנה שום דבר, עם שלם במילה אחת. מה יכולה לעשות מילה אחת, ועל תורה שאנחנו אומרים ק"ו, הרי התורה אומרת לנו 'כי הוא חייך ואורך ימך' מה מילה של תורה יכולה לעשות להגן על כל העם, לתת חיות, אריכות ימים, גדולה מידה טובה ממידה פורענות פי חמש מאות.

רבות! לפני כן קראנו בפרשה הקודמת (חוקת), דברנו שמה על מיתת מרים ועל מיתת אהרן הכהן. מיתת מרים, מרים מתה הבאר פסק, רש"י מסביר שמה למה הבאר פסק, בגלל שכל הבאר בא בזכותה של מרים, כשהצדיק עוזב, הברכה שלו הולכת אתו ביחד, צריכים תפילה חזקה וחזקה מאוד כדי לקבל את הברכה מחדש. מה היה למרים, מה זכותה של מרים, רש"י על החומש מסביר, בגלל שמרים הנביאה הייתה שעה אחת למשה רבנו שהיה בחיבה לראות בזכותה זכינו לבאר של מרים, מדה כנגד מדה, מה כ"כ שכל עם ישראל חכה לה, היא הצילה את משה רבנו ששקול כמו כל עם ישראל, ואז באה הבאר והשקתה את כל עמי, הסתלקה האשה הסתלקה הבאר, הגמ' אומרת במס' סוטה (יא) גדולה מדה טובה ממידת פורענות פי חמש מאות, מאיפה לומדים ממרים הנביאה מרים חכמה שעה אחת וכל עם ישראל חכו לה

למי לפנות, ירדנו מהאוטובוס בשער שכם, ועומד שמה הרב בן ציון אבא שאול ומחכה לאנשים ומחכה... ומסדר את כל המקומות לאנשים, הוא עם כל התורה שלו, הוא חיכה, הוא חיכה.

רבותיו יום אחד השכנה של חכם בן ציון דופקת בדלת, חכם בן ציון נמצא בבית לבד, הוא מבקשת מחכם בן ציון את המפתח של הבית שלה, חכם בן ציון לא יודע איפה המפתח של הבית שלה ולא מוצא, אומר לה אין כאן מפתח של הבית, אבל את יודעת מה, אני בלאו הכי הולך, את יכולה לקחת את הדירה שלי עד שאשתי תבא, ובעלך יבא, אני צריך ללכת, אמרה לו כן, תודה רבה לך, והיא נכנסה, היה גשם לגשם למטה, חכם בן ציון יורד למטה ועומד מתחת לבנין, וגשם יורד והוא מחכה, גשם יורד והוא מחכה, הוא לא יכול לעלות למעלה, יחוד, הוא עושה חסד, הוא מחכה, הוא מחכה, השכנה ירדה אח"כ להביא את הילד מהגן, היא מזדעזעת, היא רואה את חכם בן ציון נמצא למטה, מידות, הנהגות, מוסריות! הוא מחכה. חסד עושים, כולנו יכולים לעשות חסד, להיות עוים ביראת אלוקים, מחכים ומחכים, הוא חכה לתורה חכה למים, זכה להרביץ תורה בעם ישראל, הוא חכה לתלמידי חכמים לא רק הלימוד לבד, המעשים, לימוד לבד הוא בסדר, עצום, אבל העיקר המעשים, תורה ומעשים טובים...

זכה לעוד, בזכות מה, עשה שלום. רבותיו! כמה הבית הזה עשה שלום. מי יאמין כמה שלום בבית הזה נעשו, כמה אנשים שרבו ואח"כ חיו בשלום, כמה אנשים שלא היו להם ילדים שאני הייתי בעצמי כשהם קבלו את הילדים, שאני הבאתי אותם והכרחתי אותו לתת ברכה, בהבטחה ולא לחכות זמנים, באחד הפעמים שבאתי אצלו אז היתה לי הפתעה גדולה שאיזה ת"ח אחד נולד לו בן, באתי אצלו בצהריים אמרת לי חכם בן ציון שמעת אומר לי מה שמעת, אני אומר לו חכם בן ציון זה הפתעה עצומה, פלוני נולד לו בן, אומר לי חכם בן ציון אתה מספר לי זה הילד שלי, אני אומר לו חספר לי מה היה, הוא אומר לי דע לך שאבא שלו והוא באו אלי והחליטו להתגרש, אבא שלו ת"ח אמר אני לא מסכים כבר עבר חמש עשרה שנה לא מסכים יותר, אין רק גט, והאשה בוכה ובוכה מסכנה, חכם בן ציון אומר לו אתה לא מוזכר לחכות לי עוד שנה, תחכה לי בשנה הבאה אתה תראה. רבותיו! הוא קיבל את הילד בשנה הבאה, הבית לא נחרב, הבית היה קיים, הבית עמד, אהל, עשה אהלים, עשה שלום. (הוס' המעתיק סיפור כזה סיפר לי יהודי שבצר לו וביתו עמד ממש להתפרק, הפנו אותו למד"א זיע"א ואחר ששמע דבריו כעשר דקות אמר לו היא תחזור בה ויהיו לכם ילדים וכך הוה).

באחד הפעמים, (כשכבר אני מספר על לידה אספר עוד סיפור קטן באתי אלי), בקשו ממני אנשים שאני יבא איתם, שדווקא אני יבוא באחד הפעמים, ככה רציתי לא רציתי הבת שלי אומרת לי אבא הם צדיקים גמורים למה שלא תעשה להם נס, אמרתי לה טוב אני יעשה, בסדר, באתי לשם ואני מבקש ברכה ממנו, אני אומר לו לומדים תורה ויראת שמים ועושים השתדלות, השתדלות, אני מבקש ממנו, הרופאים בארצות הברית כבר אמרו אין מה לדבר, אין

הגמ' במועד קטן (דף ס.) שר' יונתן בן עסמי ורבי יהודה בן גרים היו תלמידים של רשב"י, הם רצו ללכת את העיר בלילה, הלכו לומר לו שלום, אמר להם שלום כמו כל הנהגה של תלמיד שמדבר עם הרב, הם לנו בלילה, למחרתו הם באו להגיד שלום עוד פעם, אמר להם הרי כבר אמרתם לי שלום אתמול, אמרו לו לימדתנו רבנו שמי שנפטר מרבו בלילה יבא להפטר ממנו, ביום, אמר רשב"י לבן שלו, לך תקבל מהם ברכה כי אלו בעלי צורה, ברכה מקבלים ממי שהוא

בו, ולא רק זה אלא לעשות דברים שישמח בהם, לשמח אותו, להיות איש בעל הנהגה.

רבותי הגמ' מתחשבת, ברכות מקבילים מאדם בעל הנהגה, ברכה מקבילים מאיש מוסרי, מאיש שיוודע להתנהג עם החבר שלו כמו שצריך, לא לתת לו מילים לא נכונות, לא לפגוע בו, ולא רק זה אלא לעשות דברים שישמח בהם, לשמח אותו, להיות איש בעל הנהגה.

לתת ברכות.

רבותי, בפרשה כתובים קללות וברכות. ז"א שהברכה היא מזעילה, הקב"ה מצווה את משה לברך את יהושע, יש מצוה על הכהנים לברך אותו בכל יום. הברכות התקיימו כמו שאמרתי לכם מקודם, הוא ברך וזה הסתדר, לא היה בעיה, מה, סתם אדם זוכה לקבל לתת ברכה אז יכול לתת ברכות.

תמיד במידות עצומות, זה חכם בן ציון, זה האיש.

תורה, כבר אמרתי לכם כמה תורה למד בימי חוליו, כמה עמקות, כמה יראת שמים, ולא היה מדבר מתי שלא צריכים לדבר. לא היה ... ליד רבי עזרא עטיה ואחרים. תמיד בהצנע לכת, תמיד במידות עצומות, זה חכם בן ציון, זה האיש.

ובקשבו רביו רחמים עליו והיה מפני שהשעה צריכה לו וחלה וחביריו התפללו עליו.

שחנניא בן דוסא אכל מאכל שחכמים אסרו לאכול אותו^(אסור) בצלוחת^(אסור) נחשש שבוחרלה ונטה למות

מה לעשות, אני אומר לחכם בן ציון, תראה איזה פנים של מלאך תראה מה עומד לפניך, ת"ח מלאך, חן לו לילד, מה יכול להיות, אחותי ישרה מהצד, לא נעים לי לספר אבל אני אספר, אמרת לי ראובן ככה אתה, ככה אתה יכול, אני כועסת עליך מאוד, למה אתה לא מבקש ברכה ממנו עד שאני יהיה בריאה, אותי הוא לא מסתכל עלי ואתה לוקח ברכות לאנשים. אני קצת מזדעזע אני נזכר, אני אומר לה הדסה תמתני, הם ילכו, אני יאיים עלי, אני גומר את העסק רק שילכי, חשאידי לי דקה אחת, נגמור את הנושא, נעשה נושא שני, אני מבטיח לך היום אני לא אתן לו מנוחה, הוא נותן הבטחה בהתחלה לא רוצה, אני אומר לו מה אתה לא רוצה, תלמיד חכם בתחנונים, הסכים, אחרי זה שהסכים שיהיה להם ילדים, הולך שמה לבית שלו, עושה חשבון הוא יקבל עכשיו ילד, יורידו לו זכויות מהשמים, הוא מצלצל שנית לחכם בן ציון ואמר לי, אם יורידו לו זכויות מהשמים אז הוא מוותר על הילד, אמרתי לו תשמע אל תבלבל לי את המות, דבר אחד אני יודע חכם בן ציון נותן לא לוקח, קח את הילד תגמור, באמת נפקדו. גמרתי את השיחה, אמרתי לו חכם בן ציון עכשיו אני לא נותן לאף אחד להכנס, אין כניסה, אני ואתה פה, אין, עד שאחותי בריאה, אני לא מסכים, מה זאת אומרת, אחותי סובלת מכאבים ואתה שותק... כמה אני משתדל, אומר לי אין חבוש מתיר עצמו, וזה גמ' בערובין^(כס') הגמ' אומרת שחנניא בן דוסא אכל מאכל שחכמים אסרו לאכול אותו^(אסור) בצלוחת^(אסור) נחשש שבוחרלה ונטה למות

בעל הנהגה, הברכה מקבלים ממי שיודע להתנהג ולא להתחצף, יודע איך מתנהגים, ואז הברכה מתקיימת.

עכשיו תראו מה נורא ואיום על אדם שהוא לא יודע להתנהג נכון, איך אדם יכול להפסיד את החיים שלו אם הוא לא יודע להתנהג נכון. הגמ' ביבמות (מה) אומרת נכרי הבא על בת ישראל אמר רב הולד כשר, גוי שנשא אשה ישראלית הולד כשר, בא אותו אדם שאבא שלו היה גוי ואמא שלו היתה ישראלית, שואל את רב מה הדין גוי שהתחתן עם ישראל הולד כשר אופסול, אומר לו הולד כשר, אומר לרב תן לי את בתך, רב אומר לא אתן לו, רב שני אמר לו איך לא תתן לו, אף אחד לא רוצה להתחתן אתו, ואתה אומר הלכה ולא מקיים אותה, אומר לו אפי' אם היה כיהושע בן נון לא אקבל אותו. הגמ' אומרת שאותו אדם לא זז משם, יהי ביה רב עיניה והרגו. גמ' מנעזעזע, יושב כאן יהודי כשר, לפי דעתו של רב, ומאז לא מוצא שידוך, רוצה כלה, רוצה לקיים פריה ורביה, רוצה הכל, הוא לא רוצה שום דבר אחר, שואל מהלכה ויושב ממולו של רב, רבנות מי שלא יודע להתנהג, אין לו הנהגה, אין לו זכות קיום. הרגו, הוא הרג אותו, בגלל שלא היה לו הנהגה, בלי הנהגה אין זכות קיום.

חזרה אנחנו אומרים לדעת להתנהג יפה בצורה אמיתית, צורה טובה ונחמדה, לכל אדם, כולם בצלם אנוש, כל יהודי כל ילד קטן הוא צלם אנוש. אני זוכר איך שהוא היה קונה לילדים מהקיסוסק עוגה, הילד היה עומד ליד הקיסוסק, חכם בן ציון בכבודו ובעצמו קונה עוגה לילד, רחמנות הילד רוצה עוגה עם המידות הנעלות, הגדול הוא חושב על קטנות, מי שחושב על קטנות הוא נהיה גדול, הוא איש הנהגה.

הגמ' אומרת ביבמות (דף קה) סיפור גם מזעזע, היו עסוקים בדברי הגמ' בהלכות, אם צריך המתפלל להסתכל למעלה או למטה, תלמידי רבינו הקדוש, פתאום רבנו הקדוש מופיע, וכולם יכלו ללכת מהר, ר' ישמעאל בן ר' יוסי הוא היה כבד משקל הוא לא יכל להגיע למקום מהר, בזמנם כל התלמידים היו יושבים על הרצפה והרב היה מלמד גבוה, היה שמה אחד מהתלמידים של רבנו הקדוש שקראו לו אבדן, הוא אומר מי הוא זה שפוסע על ראשי עם קדוש, כשאדם הולך כשיזשבים על הרצפה, נראה כאילו הולך עליהם. אמר לו אני ר"י שבאתי ללמוד תורה מרבו הקדוש, אמר לו וכי ראוי אתה ללמוד תורה אצל רבנו הקדוש. אמר לו וכי משה רבנו ראוי ללמוד מפיו הגבורה, א"ל וכי משה אתה, אמר לו וכי רבך אלוקים הוא, זה היה דו שיח ביניהם של שני תלמידים של רבנו הקדוש לא יותר מזה, נשאלה שאלה, דעתו של רבי יוסי היה, שקטנה יכולה לחלוץ, איש' כתוב בפרשה שרק גדול יכול לחלוץ, אשה לא משנה גדולה או קטנה, בא אצל רבנו הקדוש איזה בת קטנה שהיתה צריכה תליצה, אומר לו רבנו הקדוש לאבדן לך תבדוק אם הביאה ב' שערות אם יכולה לחלוץ או לא, הוא יצא ר' ברי' אומר לרבנו הקדוש כך אמר רבה 'איש' כתוב בפרשה קטנה יכולה לחלוץ, קורה לו רבנו הקדוש לאבדן לא צריכים לבדוק, כבר הורה רבנו, אומר לו ישמעאל בן ר' יוסי מי שצריך לו עם קדוש

יפסע על ראשי עם קדוש, מי שלא צריך לו עם קדוש איך פוסע על ראשי עם קדוש. אומר לו רבנו הקדוש תעמוד, קום בדוכתך, תנא באותה שעה נצטדע אבדן, ומתו שני בניו, ומיאנו שני כלותיו. שימו לב איזה עונש, על מה, מה הוא אמר לו כמה מילים! מילים! מילים עושות. אמר רב נחמן בריך רחמנא דענשיה לאבדן בהאי עלמא. שימו לב שיש הבדל בן עולם הזה לעולם הבא, בעולם הזה אפשר לאבד את הילדים, אפשר לקבל צרעות, ואפשר למאן את הכלות, וזה לא כלום לגבי מה שיש בעולם הבא. בניסל, להתחשב עולם הבא בעיקר, מגמתנו לעבוד את אלוקינו, לעשות דברים טובים, ואז נגיע אל הכליתנו, חכם בן ציון היה איש הנהגה היה איש מוסרי.

אני יספר לכם סיפור קטן (אולי ספרו אותו במשפחה, אין דבר, אני יספר). כשאמא שלי חלתה ועברה ניתוח בעיניים והייתה צריכה לישון בבית של חכם בן ציון, וישנה שם, הרב בן ציון כשהיה בא הביתה, היה מוציא את הנעלים בחוץ והולך יחף בבית שאמא שלי לא תתעורר, הנהגה, מוסריות, הנהגה, איך עומדים, איך שומרים שמא היא תתעורר, הוא לא בא לשיבה מדליק את האור, מעיד את הבחורים באמצע שהם יושנים, מדבר בקול רם, ועושה צחוק, לא הולכים יחף שלא להתעורר.

פעם אחת אני אמרתי איזה הלכה מסוימת. כשהיינו בתחנה בנתניה, אמרתי הלכה בשם איזה ת"ת, ניגש אלי ואומר לי לא מתנהגים ככה, אפי' שהלכה כמנחם, לא אומרים, כשלא צריכים לומר לא אומרים. הנהגה, לעולם הוא לא אמר לי על אבא שלי שצריכים להתמיד בזה, או בזה, אבא שלי ת"ת, ליד ת"ת לא אומרים, לא יאומן, הוא חולה, לא יאומן הוא לא אומר, שישבנו עם איזה רבנים בשאל צדקה, לא אמר את ההלכה כשהיה בדעתו הלכה נגד הרב השני, לא אומרים, יש הנהגה, יש מוסריות, ע"י הנהגה זוכים, רק ע"י הנהגה זוכים לברכות, איש הברכות, הוא ברך את כולם, הוא עשה נסים, לכולם.

אני זוכר שהנהגתו שלו, אמא שלי קבלה סרטן בעין, והיתה בעיה, ואמר לחכם בן ציון אולי אמא שלי תבא חברך את אמא שלי, אמר ודאי שתבא אני בריך אותה, למה לא. היה בפורת יוסף, הנהג לוקח אותה, אומר לנהג לא לבית שלי, לבית שלך, אל אמא, הוא בא לשם ואמא שלו לא יורדת. לא יאומן חכם בן ציון הולך לברך אשה, מזעזע. מבין את האשה. רבותי, הביקורת של אח"כ היו, והכל נעלם אין סרטן, אין.

כשאחד הרבנים וראשי הישיבות שנמצאים היום, כשהבן שלו היה מדובר על מחלת סרטן בראש, והבן שלו אט אט התחיל לאבד את הראיה, הוא היה אומר ללכת לבית"ח שיבא לרופא ... אצל רופאה עולמית, בשביל לקבל תרופה, אבל בנתיים בבוקר הוא קם והבן שלו לא רואה, הילד לא רואה, ריבון העולמים, לא רואה הילד. הולכים לחכם בן ציון האבא בא שבור הוא אומר לו הילד לא רואה, וחכם בן ציון אומר לו אל תדאג הילד רואה, אומר לו הוא לא רואה, אומר לו אל תדאג הוא רואה, הוא לא רואה, הוא לא רואה אומר לו שהוא רואה. נוסעים אתו לבית"ח תל

השומר, באמצע הדרך הילד אומר לאבא שלו את המספרים של המכוניות, האבא עושה סיבוב וחוזר לבית של חכם בן ציון, לא צריכים רופא, אין מחלה, הוא רואה.

כשאומרים לו שהעובד שבמעמי אמו הוא כבר מת, ובאים הרופאים ורואים שהוא מת, כשבאים לחכם בן ציון הוא אומר שהוא חי, הרופאים צוחקים אבל הילד חי, שיצחקו עד מחר בבוקר הילד חי חכם בן ציון אומר שהוא חי אז הוא חי. (הוס' המעתיק סיפור כזה מממש מסופר על רבנו זצ"ל)

כשהלכתי למעבדת שינה, כולכם יודעים שנה שעברה אני חליתי בנשימה, ובאמת הייתי בין חיים לבן המות, כל לילה שלשה פעמים בצורה מחרידה, והייתי חייב ללכת למעבדת שינה שיבדקו אותי במכשירים, ואני הייתי בטוח שאם אני הולך שמה הם יתקו אותי, למה, עוד בבית אני יכול להתגבר, אם יבא התקפה כזו ישימו לי חמצן, ואני כבר מנוסה שהתחמצן שננטו לי שהוא מחניק אותי יותר, והם חשבו שהם פקחים, ויאלה הכניסו אותי, ויאלה ועוד פעם מעבדת שינה, פעם ראשונה בהסטוריה שפחדתי מהמחלה, ככה התקבלתי הלכתי לישון האמנתי בה, פחדתי, לא יכלתי ללכת אני רוצה לקחת את התיק אני לא יכול ללכת, אני אומר לעצמי מה אחת טיפש אתה כ"כ פוחד מה אתה הולך, אף אחד לא מכריח אותך ללכת, יש חכם בן ציון, נגשתי לחכם בן ציון אני אומר לו חכם בן ציון זה היה תשע חודשים לפני שהוא נפטר, חכם בן ציון אני לא יכול ללכת אמרתי לכלתו תגידי לנכדי שאם היא לא לוקחת הבטחה אני לא הולך, אני מחכה עד רבע לשמונה, אני לא הולך אין עד שהוא יבטיח, בקיצור הוא נתן לי הבטחה שאני לא מקבל שום התקפה הלילה, הלכתי לישון, והבנתי שחכם בן ציון בא לבקר אותי, ולילה ראשונה שישנתי אחרי חודש וחצי, לא משנה שהבדיקות לא הועילו כי ישנתי, אבל ישנתי גם טוב, מצוין, אמרתי טיפש למה לא ביקשת ברכה אמיתית לגמרי. הוא אמר זה נהיה, למחר, בגלל שהוא איש הנהגה, הוא איש מוסריות.

רבות! זה הגענו למצב של הנהגה, יש עוד הרבה דברים, אני יגיד לכם רוח הקודש ואני יסיים, כי אני לא יכול לדבר יותר מזה. הוא היה בעל רוח הקודש, ברכות, אני אמרתי לכם מתקיימות, חכם מברך ברכה מתקיימת, ר' חנינא בן דוסא היה מברך עושה מחומץ שמן דולק, סוגר את הגשם פותח את הגשם, מרפא חולים ועושה הכל, מי כבר רבי חנינא בן דוסא, חכם לא התחשבה בזה כבעל רוח הקודש, חכם הבינה, לברך - צדיק גוזר הקב"ה מקיים, כשהגמ' התייחסה לרוח הקודש זה בזמן שהוא אמר דברים בלי שהוא ידע לגמרי לא בגזירה של ברכה.

מה גם חכם ב'ק"ג) מה היה בתו של חופר שיחין, הוא היה חופר, והבת שלו נפלה לבור, חכם אומרת שבבאו ל' חנינא בן דוסא, שעה ראשונה אומר להם קיימת, שעה שניה קיימת, שלישית קיימת, רביעית כבר עלתה, שאלו אותו האם נביא אתה, אומר להם לא נביא ולא בן נביא אנכי, אלא דבר שעשה אותו צדיק לא יכשל בו ודעו. חכם לא תמחה שהוא עשה מחומץ שמן זה צדיק גוזר והקב"ה מקיים, זה לא פלא לגמ', על זה אין פלא, איך הוא יודע מה שיקרה ומה שייראה, זה נקרא בעל רוח הקודש.

רבות! כשאחת ממשפחתי באה לבקש ממנו ברכה על פרנסה, הוא אומר לה לאשה שתהיי בריאה, אני מדבר על שבויע או שבועים לפני שהוא נפטר, הוא אומר לה תהיי בריאה, היא אומרת לו חכם אני לא בקשתי בריאות, אני בריאה, הוא אומר לה תהיי בריאה, הם מגלים את מחלת הסרטן אצלה אח"כ, יום לפני שהוא נפטר היא נגשה אליו והיא אומרת אתה גילתה את המחלה בבכיות, הוא אומר לה תהיי בריאה, הוא ידע.

כשבן אחי בא לבקש, אותו סיפור ברכה על הפרסה, הוא אומר לו ה' ציל אותך מן המזיקין, מה מזיקין, אומר לחכם בן ציון מה מזיקין, אני צריך פרנסה, אולי שלשה ארבעה פעמים אם לא חמשה, ה' ציל אותך מן המזיקין, רבותי, הוא הולך הביתה ונחש צפע נמצא בבית שלו עם ראש מודם, הוא הצליח להרוג את הנחש, אבל ה' הציל אותו מן המזיקין, מי עשה את זה, מי אמר לו, מי גילה, זה שהוא בעל רוח הקודש זה שלומד תורה לשמה, שזכה בזכות הענוה שלו, בלי שום גאווה, רוח הקודש מקבלים ממידות הנהגה וענוה.

בשעה שבפורת יוסף החליטו שצריכים ללבוש מעילים ארוכים, הייתי איתו באיזה מקום ליד הדוידקה היה שם לוי עצומה לא זוכר של מי, הוא אומר לי בדרך איך אני ילבש את המעיל הזה ואני לא ת"ת, אני אומר לו אתה לא ת"ת, מי ת"ת, אומר לי אני לא ת"ת איך אני ילבש את זה, אמרתי לו תראה אותו, יש לו מעיל הוא עם כפתורים, אתה לא. כל הילדים כן ואתה לא.

כשהחליטו לפסוק בעניינים הרב יוסף כהן הוא לא יוכל לפסוק אומר לו הרב יוסף כהן הוא היה חברותא עם אבא שלי, הוא אומר לו לא אתה, מי? עם ישראל צריך אותך, אומר לו אני לא יודע, אמר לו אתה מגלגל אחי את כל התורה ואתה לא יודע, חייב אתה, ואז הוא הסכים לפסוק באיזה הלכות מסוימות אח"כ.

רבות! מגיעים לרוח הקודש ע"י ידאת שמים ונהגה ומוסריות מעשים ומידות ביחד הכל ביחד, הכל ביחד חוליה אחת. הייתי איתו בברית של שכן, הסבא בא לבקש ברכה שהאצבעות של הידיים שלו דוקרנות בצורה מחרידה, מרגיש כמו סיכות על הידיים. אומר לו תן לי ברכה אני צריך ניתוח מחר, הרב עושה לו מי שברך ככה כמו שעושים בבית כנסת, אני לא חשבתי בעולם שהמי שברך הזה יתפוש אני מכיר את חכם בן ציון אבל כזה מי שברך לא תארת לי, אומר לו מחר אני עובר ניתוח, אומר לו לא אמרתי לך שאתה לא עובר ניתוח, די אתה בריא, אני עומד שמה משתומם, מי שברך כזה בריא. בסדר, אני אומר אני הולך לבדוק את הנושא, לא משנה שבדרך אני הולך אתה, אני אומר לו תגיד חכם בן ציון, כל פעם אני מדבר אתך, אתה אומר לי חכם ראובן מה גם אתה פחי אתה מאמין שאני יכול לעשות, אני לא כלום אנשים מדברים ככה זה דמיונות. אני אומר לו חכם בן ציון, עכשיו אני ואתה פה ביחד מה עשית, איך לא פחדת, כאבים, מה אתה אומר? הוא אומר לי אני גילה לך את האמת, היה לי השראה ענקית, לא הייתה לו ברכה וגילה לי.

כשעשיתי פדיון לנכד שלי פה ביקרי ירושלים. בקיצור אני רואה את הפנים של חכם בן ציון אני מדגיש שהוא נמצא ברוח הקודש, אני כבר מכיר, אני אומר לבנים שלי, רבותי הזדמנות, תראו את חכם בן ציון, ילה ברכות, לך אתה זה, ואתה זה, אני חושב שאלחנן... לך תיקת, ועכשיו אני הולך לביתו למחרתו, אומר לו, חכם בן ציון את האמת, באיזה מצב היית בפדיון, נכון היית בהשראה, הרגשתי עליך, אומר לי, נכון צדקת.

רבותי מגיעים לאלוקות. מגיעים לקדושה, מגיעים לטהרה, רק עם עבודה עצמית, רבותי זה לא בעיה, איש שהיה אתנו ביחד, איש שגדל אתנו ביחד, איש שעשה אתנו ביחד, למד, ואכל, הכל לשם שמים, עשה הכל לשם שמים, כל הדברים היו ביחד חופפים את האדם לאחד, את האדם הענק בענקים.

בנים, ממנו נלמד, יש בכוחו לכל יהודי ויהודי, כל אדם ואדם יכול להגיע לפי שורש נשמתו כל אדם יש לו חלקים מלמעלה, רק שבן אדם ינצל את עצמו ואז יגיע.

יה"ר ממרזמים. קודם כל אבקש סליחה, אולי אני הארכת, אבל אתם יודעים בשעה שאדם מדבר קצת הרגשות שלו עולות. אני גיס וכנראה לא בעל מידות, קשה לסגור את הפה. אבל מבקש סליחה מכולם שהארכת, ושווה אולי הדיבור, בשביל לקבל מושגים בעבודת האלוקים. את היסודות של העבודה, לא העיקר החיצונית, העיקר הפנימית, כמו שהפסוק אומר 'והצנע לכת עם ה' אלוהיך' וביאור הפס' לא כמו שכולם מבינים, אם אתה בהצנע לכת אתה עם ה' אלוהיך, יש הצנע לכת עם ה' אלוהיך, ואז אתה גדול וגדול, וכולנו נגיע, יה"ר שדברי תורה אלו וזכות הרבים יהיו לעילוי נשמתו וזכה לקיים מה שאנחנו מדברים אמן כיה"ר.

יה"ר שזכות הפצת דברים נשגבים אלו יהיו לע"נ המנוח רבנו זצוק"ל ולהבחי"ה להצלת המו"ל שיוזכו לראות כל יוצ"ה הולכים בדרך התורה והיראה במוסריות והנהגה נפלאה.

דברים אלו הם בבחי' תא היו מפני כתבם, ואינו דומה ראייה לשמיעה בכה"ג, ולכן מומלץ לשמוע את דברי הספד אלו, שנאמרו בלהבת אש קודש, כידיע לשומעי לקחו של מו"ר זיע"א בפרט בשנים הקודמות.

ניתן להשיג קובץ שמיעה זו
בפל' 0548494685

י"ל ע"י כולל יום השישי שיע"י ישיבת באר התלמוד

לתרומות לכולל יום השישי בפל' - 0533168856